

Nr 115.

Av herr **Karlsson** i Grängesberg **m. fl.**, *angående utredning och förslag i fråga om revision av skattelagstiftningen.*

Den nuvarande beskattningen, såväl den direkta som den indirekta i form av tullar, acciser och andra indirekta skatter, drabbar de små inkomstagarna på ett synnerligen kännbart och hårt sätt. Industrierbetare, småbönder, lant- och skogsarbetare samt alla övriga grupper av mindre inkomstagare påläggas för närvarande skattebördor, som icke alls äro rättvist avvägda eller motsvara dessa gruppers ekonomiska bärkraft. Vid antagandet av de nu gällande egentliga skattelagarna tog riksdagen icke tillbörlig hänsyn till bärkraften hos de ekonomiskt svagare, utan ställde dem redan då i en mycket missgynnad undantagsställning i förhållande till de mera bärkraftiga inkomstagarna. Även om man sedan nödgats något skärpa skattekraven på de högre inkomstagarna och förmögnare klasserna, har man dock ingalunda gått så hårdhänt fram mot dessa som mot den övriga delen av befolkningen.

Sådan skattelagstiftningen nu är, drabbar den direkta skatten även mycket små inkomster, och av den indirekta beskattningen drabbas de fattiga befolkningsgrupperna på ett oerhört kännbart och orättvist sätt. Då det beträffande den indirekta beskattningen förhåller sig så, att de beskattade varorna till stor del äro sådana som den fattiga befolkningen är nödsakad att köpa (t. ex. margarinet) medan de förmögnare klasserna i många fall kunna undvara desamma, blir resultatet att de senare därigenom befrias från en skattebörd som med hela sin tyngd lägges på de minst bärkraftiga. Skattebördan uppdelas genom den indirekta beskattningen efter individens behov av varor och icke efter hans ekonomiska förmåga att bära skattebördorna. Då därtill kommer att de fattigaste i regel ha de största familjerna, ökas bördan ytterligare för dessa.

Av en sammanställning, som finnes återgiven i årets statsverksproposition, framgår, att mera än två tredjedelar av statens skatteintäkter uttagas genom indirekta skatter. I finansplanen för budgetåret 1935/1936 har regeringen sålunda beräknat att 69,1 procent skall uttagas genom *indirekta* skatter och 30,9 procent genom *direkta* skatter. Finansministern har i detta sammanhang anfört, att fördelningen av statsinkomsterna på direkta och indirekta skatter under det förflutna årtiondet hållit sig anmärkningsvärt oförändrad. De sistförflutna årens skattehöjningar ha dock inneburit en förskjutning som något ökat konsumtionsskatternas andel i den totala beskattningen.

I efterföljande tabell har sammanställts skatternas summa för ett vart av budgetåren 1925/1926—1935/1936, därvid uppgifterna väsentligen grunda

sig för tiden till och med budgetåret 1933/1934 på avslutade räkenskaper, för budgetåret 1934/1935 på riksstatens siffror samt för budgetåret 1935/1936 på de siffror, som innehållas i det nu föreliggande budgetförslaget. Bland skatterna hava medtagits automobilskattemedlen även under den tid, då dessa redovisades utanför riksstaten, liksom ock den under vissa tidigare år bland diverse inkomster bokförda intäkten av rusdrycksförsäljningsmedel från partihandelsbolag. Tabellen innehåller vidare en fördelning av skattesumman för varje budgetår på direkta och indirekta skatter. Med avseende å denna fördelning må här allenast framhållas, att av stämpelmedlen arvs- och gåvoskatten hänförts till direkt beskattning, medan övriga stämpelmedel ansetts utgöra indirekt beskattning. En liknande fördelning har i fråga om automobilskattemedlen ägt rum sålunda, att fordonsskatten hänförts till den direkta beskattningen samt gummirings- och bensinskatterna till indirekt beskattning.

Budgetår	S k a t t e r				Summa milj. kr.
	Direkta		Indirekta		
	milj. kr.	i % av summa	milj. kr.	i % av summa	
1925/1926	179.88	34.9	336.26	65.1	516.14
1926/1927	181.18	33.4	361.86	66.6	542.54
1927/1928	183.49	31.9	391.09	68.1	574.58
1928/1929	186.25	32.5	386.50	67.5	572.75
1929/1930	189.66	32.2	400.02	67.8	589.68
1930/1931	207.40	34.7	390.84	65.3	598.24
1931/1932	203.22	34.2	391.75	65.8	594.97
1932/1933	193.37	32.0	410.49	68.0	603.86
1933/1934	188.97	30.7	426.74	69.3	615.71
1934/1935	202.51	31.2	446.50	68.8	649.01
1935/1936	219.34	30.9	490.00	69.1	709.34

Vi vilja fästa uppmärksamheten vid, samt måste beteckna som anmärkningsvärt, att procentalet för de indirekta skatterna är *högre* under de två senaste åren — den socialdemokratiska regeringsperioden — än för tidigare år under tioårsperioden. Som synes av siffrorna för det nu föreliggande budgetförslaget för 1935/1936 fortsätter regeringen på den inslagna vägen. Dessa siffror visa emellertid hur nödvändig en genomgripande omläggning av hela skattesystemet är. Denna omläggning måste ske så, att skattebördan för de små inkomstagarna lättas på ett effektivt sätt. Den direkta beskattningen måste genom en starkt stigande progressiv skala skärpas för de högre inkomstagarna och de förmögna.

Då det främst gäller att skydda de lägre inkomstagarna, är det nödvändigt att genomföra en *höjning av det skattefria avdraget* till sådan storlek, att vad som kan anses utgöra existensminimum blir undantaget från beskattning. För den statliga beskattningen har man ansett sig böra åtminstone i någon mån beakta kravet på ett skattefritt existensminimum, även om de

avdrag, som därvidlag stipulerats, äro satta i underkant. När det däremot gällde att bestämma de skattefria beloppen vid kommunal beskattning, prutade man ner de för den statliga beskattningen gällande till hälften. Om motivet härvidlag hade varit, att ett skattefritt belopp vid kommunal beskattning till samma höjd som det, vilket upptagits vid statsbeskattningen, skulle i allt för stor utsträckning gynna de högre inkomstagarna och de förmögna, hade det funnits möjligheter att på annat sätt låta dem kompensera avdraget än att, som nu sker, pålägga de lägre inkomstagarna en skattebörd, under vilken de digna.

Om riksdagen vid skattelagarnas antagande ansåg lämpligt att stanna vid nu gällande skattefria avdrag och sålunda satte in skattetrycket djupare än någonsin tidigare, ha dock sedan dess förhållanden inträtt som absolut motivera en ändring. Arbetslönerna ha betydligt reducerats. Arbetslösheten har en fruktansvärd omfattning, och många av dem som ännu äro kvar i produktionen arbeta på förkortad arbetstid utan att ha erhållit någon lönekompensation. Massor av småfolk ha sålunda fått ytterligare nedsättning i sina inkomster. Skatten har dock i många fall blivit högre, framför allt på grund av att kommunerna nödgats höja utdebiteringen per skattekrona. Det är sålunda ur alla synpunkter nödvändigt, att åtgärder snarast möjligt vidtagas för att lätta och, där så kräves, helt befria de mindre inkomstagarna från de bördor, som nu så hårt trycka dem.

Detta måste ske dels genom höjande av det skattefria avdraget till paritet med vad som oundgängligen måste anses vara existensminimum och dels genom en kraftigare beskattning av de högre inkomsterna och förmögenheterna.

Beträffande de skattefria avdragen anse vi, att dessa för den kommunala beskattningen icke böra fastställas lägre än avdragen vid statlig beskattning. Om det skattefria avdraget vid kommunal beskattning vore fastställt till samma belopp som vid statlig beskattning skulle en familj i femte ortsgruppen på man, hustru och två barn och med en taxerad inkomst på 2 200 kronor (= intjänt inkomst på 2 400 à 2 500 kronor) bli befriad från kommunal beskattning. En familj av samma storlek i första ortsgruppen skulle bli fri från kommunal beskattning, om den taxerade inkomsten stannar vid 1 640 kronor. Ingen torde kunna påstå, att man i någotdera fallet räknat med ett för högt existensminimum.

För att möjliggöra realiserandet av kravet på ett skattefritt existensminimum för de arbetande klasserna är det i främsta rummet nödvändigt att utveckla och kraftigare *stegra den kommunala progressivskatten*.

Den kommunala progressivskatten borde, enligt vår mening, vara huvudskatten i stället för, som den nu är, en tilläggsskatt, vilken kommer de kommuner till godo, som ha förmånen att inom sig hysa förmögna och höga inkomstagare. Den bör sålunda uttagas efter en skala med betydligt skarpare stegring än den nu utgående, varjämte den dubbla begränsningen av

skatten borttages. Eller med andra ord, att bestämmelserna om »att grundbeloppet icke må i något fall överstiga 4,5 procent av det beskattningsbara beloppet», samt »åtgår ej — — — hela den tillgängliga andelen av grundbeloppet, skall återstoden ej uttagas», helt bortfaller. I stället anse vi, att den del av progressivskatten, som ej åtgår inom beskattningskommunen, skall överföras till utjämningskattefond och således komma andra kommuner till godo.

För svenskt aktiebolag och svenskt solidariskt bankbolag bör därjämte en i förhållande till nu utgående kommunala progressivskatt betydligt stegrad sådan uttagas.

Med hänsyn till nu rådande förhållanden bör *införande av näringskatt* tagas upp till allvarligt övervägande. Genomförande av denna nya skatt bör ske främst med sikte på de konsekvenser som den kapitalistiska rationaliseringen av näringslivet medfört. Frågan om införande av näringskatt var uppe senast i samband med uppgörandet av formerna för den nu gällande skattelagstiftningen, men fick då förfalla. En dylik skatt skulle under nu rådande förhållanden tvingat industriföretag och andra företagare att i större omfattning än nu lämna ekonomiskt bidrag till kommunerna för de utgifter dessa fått ikläda sig på grund av företagets driftinställelser och därmed orsakad arbetslöshet.

I fråga om både kommunernas och statens skatteintäkter är rationaliseringen en faktor som måste beaktas. Genom rationaliseringen har en betydande del av den manuella arbetskraften gjorts överflödig, samtidigt som företagen ökat sin produktion. Massor av arbetare ha på detta sätt gjorts arbetslösa. De arbetare, som fortfarande ha anställning inom produktionen, ha icke erhållit högre inkomst genom rationaliseringen. I de flesta fall torde motsatsen vara den riktiga. Rationaliseringen är emellertid ett hårt slag icke endast för arbetarna, utan även för kommunerna. Genom minskningen av antalet arbetare vid de olika företagen gå kommunerna och även staten miste om de utrationaliserade arbetarnas skatter. Men icke endast det. Kommunerna och staten måste genom olika hjälpåtgärder bereda dessa arbetare och deras familjer deras utkomst.

Otaliga exempel från olika delar av landet kunna anföras, som visa hur den genomförda rationaliseringen haft rent katastrofala verkningar både för kommunerna och för de enskilda medborgarna. Den förtvivlade ekonomiska situation som rationaliseringen skapat i industrikommunerna är av sådan art och omfattning att statsmakterna omöjligen kunna blunda för densamma. Riktigast är att maskinerna och de rationaliserade produktionsmedlen i övrigt tagas till skatteobjekt såsom ersättning för de personliga skattekrönor som offrats på rationaliseringens altare.

Införande av jordvärdestegringskatt är också en fråga som snarast möjligt bör föras fram till en lösning. Vid antagandet av de nu gällande skattelagarna sköts denna fråga fullständigt åt sidan. Detta beskattningskrav har

tidigare varit uppe till behandling och varit föremål för omfattande utredningar. Men därvid har det stannat.

Även om jordvärdestegring framträder klarast i Stockholm och de större städerna, är den dock en företeelse som även i stor utsträckning förekommer på landsbygden. Genom utbyggandet och förbättrandet av landets vägnät, byggandet av broar och framdragande av andra kommunikationsleder, stiga värdena på intilliggande områden i många fall kraftigt, utan att deras ägare haft några särskilda kostnader härför. Enskilda draga sålunda stora ekonomiska fördelar av de summor som staten och kommunerna lägga ned i ordnandet av landets kommunikationsleder och andra liknande förbättringar.

Allt talar sålunda för, att en värdestegringsskatt snarast möjligt bör genomföras. Samhällsekonomer och statistiker på det ekonomiska området ha även med skärpa framhållit betydelsen av en dylik skatt. Då denna fråga är av särskild betydelse och då en sådan värdestegringsskatt kan genomföras fristående, komma vi att i särskild motion framföra yrkande därom.

Vad som sagts om den kommunala beskattningen gäller även i stort sett den statliga. Genom den långsamt stigande progressiva skalan och genom begränsningen av grundbeloppet drabbar även den statliga skatten hårdare de mindre inkomsttagarna än de högre. Dessa senare bli, såsom ovan framhållits, ytterligare gynnade genom att större delen av skattebehovet uttages genom indirekt skatt. Hela det svenska skattesystemet är ett system för utplundring av de arbetande massorna, för gynnande av det privilegierade fåtalet.

Samtidigt vi fordra, att staten vid skattens uttagande skall ta hänsyn till möjligheterna att bära den och icke lägger skatt på de oundgängliga behoven för livets uppehälle, måste man även kräva att skatten fördelas så, att de ekonomiskt starka få bära den tyngsta bördan, medan de svagare få den mindre eller helt befrias från densamma. Då nu gällande skattelag för statlig inkomst- och förmögenhetsskatt icke tar dessa hänsyn, framställa vi krav på en ändring härvidlag. Vi kräva sålunda, att den statliga beskattningen ändras därhän, att *den progressiva skalan vid inkomstbeskattningen gives en hastigare stegring.*

De som med stöd och skydd av den nuvarande »ordningen» tillskansa sig stora inkomster måste tvingas att på skattevägen lämna ifrån sig en ordentlig tribut av vad de tillåtits att roffa åt sig. Dessa element böra icke längre få sitta i orubbat bo, samtidigt som utmätningsmän fara omkring och taga sista kon av fattiga bönder för skatt som de inte mäktat betala och införsel i korttidsarbetarens och nödhjälpsarbetarens magra lön.

I fråga om den statliga beskattningen bör även förmögenhetsskatten utgå så, att *de större förmögenheterna beskattas kraftigare*, efter en stigande progressiv skala. För närvarande utgår skatt på en 60-del av den behållna förmögenheten, lika för så väl stor som liten förmögenhet. Vi anse att för-

mögenhetsskatt skall utgå på ett större deltal för de större förmögenheterna än för de mindre. Alltså en kraftigare höjning av den beräknade beskattningsbara delen för de större förmögenheterna. Bolagsbeskattningen bör stegras i minst samma proportion som beträffande enskilda.

Vid sidan av de egentliga statliga och kommunala skattelagarna böra särskilda skattelagstiftningar — och skärpning av sådana — komma till stånd, för att på alla områden skattebelägga de verkligt bärkraftiga i samhället. Vi ha också tidigare framfört förslag om sådana särskilda beskattningar.

Sålunda böra, genom införande av *en effektiv kvarlåtenskapsskatt och en skärpt arvsbeskattning*, de större förmögenheterna på ett kraftigare sätt engångsbeskattas. En lagstiftning därom måste enligt vår mening snarast möjligt genomföras. I årets statsverksproposition är arvsskatten och skatt på gåva beräknad till 27 miljoner kronor. Genom en skärpt beskattning bara på detta område kan det allmänna i stället tillföras ett belopp av minst 100 miljoner kronor årligen, utan att någon enda medborgare därigenom behöver komma i några ekonomiska svårigheter.

En annan skatteskräpning, som utan svårighet kan genomföras, är *en höjning av stämpelavgiften på fondpapper*. Statens inkomster av fondstämpelavgifterna ha under de senaste åren varit obetydliga och variera för olika år, beroende på den fluktuerande omsättningen av fondpapper. År 1928 gav fondstämpeln 6,5 miljoner kronor, vilket är det högsta under tioårsperioden. De senaste åren ha dessa avgifter inbringat mellan 1 à 2 miljoner. Handeln med fondpapper har till övervägande delen karaktären av spel, där kursvinsten är den drivande kraften. Denna handel främjar på intet sätt produktiv verksamhet och varuomsättning. I många fall kan jobberiet med fondpapper vara till skada för produktiva företag, som utsätts för spekulativa operationer.

Staten bör ta ut större avgifter av denna handel än vad nu är fallet. Staten har inte dragit sig för att dra ekonomisk fördel av handeln med spritdrycker, tobaksbruket, lotterispel o. s. v., och varför skall då staten icke låta handeln med fondpapper bli en inkomstkälla av större omfattning än vad den nu är? Den nu utgående stämpelavgiften på fondbörsaffärerna bör enligt vår åsikt kraftigt höjas. Å aktier, lotter m. m. bör den kunna sättas till 10 procent och å övriga papper höjas i proportion därtill. En dylik höjning av stämpelavgifterna kan tillföra det allmänna en ökad inkomst av 20 à 25 miljoner kronor årligen.

Då vi anse, att det nuvarande skattesystemet snarast möjligt måtte omläggas i sådan riktning, att skattetrycket på de fattiga och små inkomsttagarna effektivt lättas och skattebördorna läggas på de bärkraftiga i samhället, hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta anhålla att regeringen måtte
1. låta utreda och till 1936 års riksdag inkomma med
förslag till ändring av skattelagarna, avseende

- dels höjning av det skattefria avdraget,
 - dels kraftig stegring av den kommunala progressivbeskattningen och med iakttagande av att den nuvarande dubbla begränsningen å densamma slopas,
 - dels stegring av nu gällande progressivbeskattning av svenskt aktiebolag och svenskt solidariskt bankbolag,
 - dels uttagande av en näringsskatt med kraftig skatteverkan särskilt för rationaliserad verksamhet,
 - dels åtgärder i skatteutjämnande syfte,
 - dels en stegring av den progressiva statsskatten, samt
 - dels åtgärder för kraftigare beskattning av de större förmögenheterna; samt
2. till 1936 års riksdag inkomma med förslag
- dels till förordning om kvarlåtenskapsskatt,
 - dels om höjning av arvsskatten och skatt på gåva,
 - dels ock om höjning av stämpelavgiften å fondpapper.

Stockholm den 19 januari 1935.

Verner Karlsson.

K. Kilbom.

Nils Flyg.

Arvid Olsson.

Vikt. Herou.

Aug. Spångberg.

Albin Ström.

Torsten Henrikson.

